

**Underlag för byggnadsminnesutredning
Ulricehamns stadshus**

Lena Kroon

Fråga väcks

Fråga om byggnadsminnesförklaring av stadshuset i Ulricehamn väcktes av en privatperson som hade noterat att sessionssalens möblemang utannonserades till försäljning. Denna före detta museichef väckte fråga för att om möjligt slå vakt om en del av stadens moderna kulturarv.

Kommunalt styre

Traditionen med lokalt självstyre går tillbaka på den medeltida stadens magistrat, dvs. borgmästaren och rådmännen, samt på landsbygdens sockenstämma med socknens präst och självägande bönder. Dessa båda grupper höll sina sammankomster i de rådhus som uppfördes för ändamålet respektive de gamla sockenstugorna, de förra innehöll ofta även andra verksamheter såsom arrestlokaler och rådhuskällare. Rådhusbyggnaderna placerades centralt vid stadens torg, vilket vanligen sammanföll med kyrkans placering som därmed alltså skänkte rådhuset en omedelbar dignitet.

Genom 1862-års kommunalförordning kom landet att delas in i drygt 2500 kommuner på basis av de gamla socknarna, städerna och köpingarna. Förordningen, som vann laga kraft 1866, syftade till att ge näringsidkarna större inflytande på den politiska arenan och att ge kommunerna ett ökat självstyre. Därtill avskaffades sockenstämman och därigenom minskade den kyrkliga makten. För att ersätta stämman infördes stads- och kommunfullmäktige, medan den nya kyrkostämman alltså fick hantera de kyrkliga frågorna.

Förordningen slog fast att rösträtten skulle vara inkomstbaserad så till vida att endast de som betalade tillräckligt hög skatt skulle vara röstberättigade och där de som hade stora inkomster, och därmed

betalade högst skatt, hade fler röster i de kommunala valen. Tanken var att de som var mest beskattade också skulle ha mest inflytande över hur skattepengarna skulle nyttjas.

Storkommunreformen 1952

1919 infördes så allmän och lika rösträtt vilket gjorde fler medborgare röstberättigade.

De sociala reformer som genomfördes under den socialdemokratiska välfärdstanken kom i hög grad att vila på det kommunala ansvaret, med den naturliga följderna att de kommunala åtagandena blev större.

1900-talets industrialisering ledde till stora folkomflyttningar där allt fler invånare från landsbygden sökte sig till städerna och de arbetstillfällena som skapades inom industrin. En konsekvens av detta blev att många av landets otaliga småkommuner hade invånarantal som uppgick till färre än 500 personer, vilket gjorde det svårt för mindre kommuner att klara den växande administrationen då skatteunderlaget var för litet. Redan 1943 utreddes problematiken av Kommunindelningkommittén vilka enades om att antalet landskommuner behövde minskas avsevärt, vilket också skedde 1952 då de dåvarande 2281 kommunerna genom sammanslagningar omvandlades till 816 kommuner.

Ett nytt samhälle växte fram under efterkrigstidens ekonomiska högkonjunktur där det rådde full sysselsättning och stadig tillväxt vilket ledde till såväl höjd produktion som konsumtion. Till den moderna eran hör också framväxandet av olika fritidsanläggningar såsom badhus och idrottsanläggningar. Framtidstron var stark.

Till följd av en växande administration med ett ökat antal anställda, och efterkrigstidens ekonomiska uppsving och den på detta följande kommunala expansionen, behövde den kommunala förvaltningen nya och bättre lämpade lokaler. Ett resultat av detta är de många stads- och kommunalhus som byggdes mellan åren 1920 och 1965.

Modernismens arkitektoniska ideal

Stadshusen från denna period är ofta tydliga markörer från tiden. De bryter av från det traditionella arkitektoniska uttrycket, såväl lokalt som historiskt. Byggnaderna utgjorde istället moderna och påkostade inslag i stadsbilden, där arkitekten fått i uppgift att framhäva den offentliga förvaltningens maktcentrum. Materialvalen var noggranna och placeringen strategiskt utvalda, ofta i närheten av kyrkan. Mönstret följer alltså det hos de äldre rådhusen.

Arkitekturen är ofta avskalad och geometriskt uppbyggd, med platta, eller flacka tak, sparsamt dekorerade fasader men i gengäld med en exakt detaljkänsla. Naturmaterialen dominerar, såsom tegel, marmor och puts. Vanliga motiv är även pelare, asymmetriska byggnadskroppar och en tydlig åtskillnad mellan byggnadernas skiljda funktioner. Det är därför vanligt att sessionssalen är tydligt markerad på ett eller annat sätt.

Redan byggnadsminnesförklarade stadshus från tiden 1950-60:

Bild 1: Tranås stadshus

Bild 2: Sessionsalens läge tydligt i fasaden.

Tranås stadshus

Uppfört: 1953

Byggnadsminne sedan: 1996

Arkitekt: Adrian Langendal. Även S:t Görans kyrka. Sthlm.

Ivar Stål. Även Hyllie vattentorn, Östersunds landsarkiv.

BBR: "Tranås stadshus uppfördes 1952-53 efter ritningar av arkitekterna Ivar Stål och Adrian Langendal. Byggnaden som har en kvadratisk grundplan är uppförd i rött tegel i "munkförband med springande kopp" på en sockel av granit och täckt med tak av kopparplåt. Hela grundplanen i Tranås stadshus med en överbyggd ljusgård omgärdad av tjänstelokaler, liksom läget vid vattnet, är inspirerad av Stockholms stadshus"

"Stadshuset utgör ett bra och välbevarat exempel på en arkitektoniskt framstående offentlig byggnad i en mindre landsortsstad vid 1900-talets mitt. Genom den medvetna placeringen på en udde i Svartån och i en rät linje från torget framstår stadshuset som en tidstypisk modernistisk monumentalbyggnad med ett enkelt och konsekvent genomfört formspråk"

Bild 3: Huvudbyggnaden i marmor

Bild 4: Flygel i tegel

Falkenberg stadshus

Uppfört: 1960

Byggnadsminne sedan: 2006

Arkitekt: Lennart Tham. Även Affärs- och kontorshus
Klarabergsgatan 33-35 samt 37, Sthlm.

BBR: "Stadshuset är uppfört i sträng modernistisk stil och består av fem sinsemellan mycket olika byggnadsdelar kring en halvt sluten stadshusgård. Huvudentrén är monumentalt placerad mot torget. Byggnadens fasader är klädda med vit Ekebergsmarmor. I denna del, även kallad "Kuben", ligger förutom entréhall och huvudtrappa kommunalfullmäktiges sessionssal samt sammanträdesrum och kontorsrum för kommunledningen.

Förvaltningsbyggnaden sträcker sig utmed Nygatan och är uppdelad i två byggnadskroppar. Fasaden närmast "Kuben" ansluter till denna och är klädda med vit Ekebergsmarmor. Detta var den ursprungliga förvaltningsdelen av stadshuset. Här fanns ursprungligen stadsbiblioteket och restaurang Stadsterassen. Stadshusgården var en viktig del i anläggningen som var tänkt att mjuka upp huvudentréns stramhet och tyngd. Stadshusgården var tänkt som en levande miljö för besökare till biblioteket och restaurangen med uteservering, plantering och plaskdam för barnen.

Den andra gårdsflygeln är mycket tung och sliten i fogstruket rött tegel. Fasaden fångar uppmärksamheten genom ett konstverk i kopparplåt av Erik Olson. Stadshuskomplexet avslutas mot Rådshustorget av en lågmäld röd tegelbyggnad, ursprungligen innehållande lägenheter och banklokal, som i formspråk ansluter till grannhuset från 1929."

Bild 5: Kirunas stadshus i vinterskrud

Bild 6: Ett mycket gott exempel på offentligt byggande från mitten av 1900-talet.

Kiruna stadshus

Uppfört: 1963

Byggnadsminne sedan: 2001

Arkitekt: Artur von Schmalensee. Även Luma lampfabrik.

BBR: ”Kiruna stadshus, ritat av Artur von Schmalensee, är ett enastående exempel på 1960-talets offentliga byggande. Det har en unik geografisk placering, ett tidstypiskt uttryck med enkla former och storskalighet och en väl avvägd asymmetri både exteriört och interiört. Tydliga kvalitéer är gedigen hantverksskicklighet och användandet av traditionella naturmaterial tillsammans med obehandlad betong. Väl integrerade verk av andra, i många fall lokala, konstnärer bidrar till att göra byggnaden till en helgjuten skapelse. Kiruna stadshus har därmed ett mycket högt arkitekturhistoriskt, arkitektoniskt och konstnärligt värde.

Kiruna stadshus byggdes vid en tid som präglades av framtidstro och självtillit. Huset blev ett påkostat bygge i en blomstrande stad, i ett blomstrande land och kan därför ses som en exponent för Sveriges högkonjunktur. Stadshuset har sedan tillkomsten fungerat som en nyckelbyggnad för Kirunas invånare. Arkitektens intention var att genom den fysiska strukturen uppmuntra ett demokratiskt förhållningssätt mellan tjänstemän och allmänhet. Byggnadens omtalas ofta som ”Kirunas vardagsrum” och på det stora inomhusområdet har många viktiga sammankomster, inte minst stormötena under gruvstrejken 1969 ägt rum. Byggnadens tillkomst och viktiga funktion ger den ett mycket högt samhälls- och socialhistorisk värde.”

Intressanta jämförelser i landet:

Bild 7: Modernismens geometrisk arkitektur avspeglas tydligt.

Bild 8: Stadshuset utgör ett synnerligen pikant inslag i stadsbilden.

Nyköping stadshus

Uppfört: 1960-tal

Byggnadsminne sedan: under utredning

Arkitekt: Jean-Jacques Barué. Även Nordjyllands konstmuseum.

Paul Niepoort. Även Sönderbro Kirke, Horsens, Danmark.

I Nyköping är en byggnadsminnesförklaring på gång av stadshuset från tidigt 1960-tal. De två danska arkitekterna skapade här en byggnad i italiensk marmor, som en övertydlig manifestation av framtidstron och självkänslan.

Samtidigt kan byggnaden tolkas som en representation av maktfullkomligheten hos en kommun med stadig tillväxt och stabil politisk majoritet i övergången mellan 1950- och 60-talet.

Stadshuset är placerat vid det gamla maktcentrat vid Stora torget, där ett länsresidens från 1800-tal, ett rådhus från 1700-tal och ett par karolinska stenhus är belägna. Här återfinns även en kyrka från 1200-talet. Vid tiden för uppförandet måste huset ha tätt sig som en mycket udda fågel men är idag att betrakta som en intressant bärare av sin tids ideal och föreställningar, och är därmed ett viktigt inslag i stadsbilden.

Bild 9: Sandviken stadshus har inte fått den uppmärksamhet det från sina arkitektoniska kvaliteter har gjort sig förtjänt av.

Bild 10: Marmorn i fasaderna har bytts mot keramiska plattor vilket påverkat helhetsintrycket negativt.

Bild 11: De geometriska formerna är ständigt återkommande hos de modernistiska byggnaderna.

Sandviken stadshus

Uppfört: 1964

Byggnadsminne sedan: ej byggnadsminne

Arkitekt: Sven H. Wranér. Även stadsarkitekt i Gävle.

”Karaktern är den offentliga byggnadens. Detta intryck avses bland annat att nås genom materialvalet. Skalan på huset har anslutits till stadens egen skala och arkitekturen har givits en viss värdighet” Wranér om sin skapelse..

I Sandviken har fasaden på stadshuset prytt med ljus marmor vilket i kombination med de många och stora fönstren hjälper till att lätta upp det annars ganska tunga uttrycket. Entrén är strategiskt placerad i den höga byggnadskropp som tydligt reser sig över de övriga, i denna byggnad är även sessionssalen symboliskt nog lokaliserad.

Som så många andra äldre byggnader har stadshuset anpassat efter varierande behov över tid, vilket lett till en del, i detta sammanhang, olyckliga förändringar. Till dessa hör bytet av koppar- och teakfönstren till de nuvarande i aluminium, samt fasadrenoveringen som utfördes med keramiska plattor istället för marmor.

Potentiella pärlor i regionen:

Bild 12: Entréen till Mölndals stadshus

Bild 13: Byggnadskropparnas olika massor ger arkitekturen liv.

Mölndal stadshus

Uppfört: 1960

Byggnadsminne sedan: ej byggnadsminne

Arkitekt: Åke Ahlström. Även Riksarkivet, Stockholm

Gösta Edberg. Även Karolinen, Karlstad

Mölndals stadshus uppfördes efter att en arkitekttävling hade utlysts 1946, grunden var att kommunens förvaltningar tidigare hade varit för utspridda och nu skulle samlas i en och samma byggnad. Situationen var därmed lik den på många andra håll i landet där man fortfor på samma vis. Ursprungligen byggdes stadshuset i tre delar, en hallbyggnad med tre våningar och två korridorlängor med två, respektive tre, våningar. Byggnaden präglas av sin sobra arkitektur med långa fönsterband och byggnadskropparnas intrikata prång som uppkommit till följd av de olika våningsantalen och indragningar i fasadlivet. Utvändiga material är i huvudsak skiffer och tegel. Sessionssalen markeras tydligt i fasaden genom att den dragits ut från resten av byggnadskroppen.

En senare länga har fogats vinkelrätt till den norra änden av byggnaden, även denna tillbyggnad har utformats med tegel i fasaden.

Bild 14: Mariestads stadshus var det modernaste i landet när det byggdes för snart 50 år sedan.

Bild 15: Byggnaden har fortfarande ett starkt uttryck.

Mariestad stadshus

Uppfört: 1962

Byggnadsminne sedan: ej byggnadsminne

Arkitekt: Per Lagergren. Även stadsarkitekt i Karlstad.

Stadshuset ligger centralt vid järnvägsstationen i Mariestad och förhållandevis nära domkyrkan. Det är uppfört som två förskjutna byggnadskroppar på betongstomme med en exteriör av ädelputs, teak och olikfärgade bjärta plåtar som står i stark kontrast mot den ljusa putsen. Det kopparklädda taket är ett relativt flackt, asymmetriskt motfallstak som tillsammans med entrépartiets pelare ger byggnaden mycket av dess nästintill tidlösa och moderna uttryck.

Stadshuset från 1962 är fortfarande att betrakta som en karaktärsbyggnad för staden trots att den kommunala förvaltningen nu flyttat ut ur byggnaden. Byggnaden ansågs vid sin tillblivelse vara Sveriges modernaste stadshus och det är alltså en tydlig bärare av de stilistiska ideal och nytänkande som var rådande kring tiden vid dess uppkomst. Huset åtnjuter delvis på denna grund skydd i detaljplan.

Bild 16: Falköpings stadshus.

Bild 17: Detalj av stadshus som har genomgått stora förändringar sen sin tillblivelse.

Falköping stadshus

Uppfört: 1963/-64

Byggnadsminne sedan: ej byggnadsminne

Arkitekt: Sten Hummel-Gumaelius. Även Salabackekyrkan, Sthlm.

Stadsfullmäktige i Falköping tog 1961 beslutet att låta bygga ett stadshus enligt ett förslag ritat av Sten Hummel-Gumaelius. Detta stod färdigt vid årsskiftet 1963/-64 och invigdes senare under året.

Därefter har stadshuset under 1970- och 80-talen blivit såväl ombyggt, tillbyggt som påbyggt.

Den stora fontänen på stadshuset framsida är ritad med fontänen framför FN:s paltats i Genève som förlaga, vilket får sägas vara en referens som säger nog så mycket om den vikt som tillmättes utformningen av stadshuset och dess närmiljö.

Hummel-Gumaelius är även arkitekten bakom det bibliotek som ligger intill stadshuset.

Bild 18: Emaljplåten i Lerums stadshus är ett smycke för dess fasad.

Bild 19: Hela torget utgör en intressant och välbevarad miljö.

Lerum kommunhus

Uppfört: 1959

Byggnadsminne sedan: ej byggnadsminne

Arkitekt: Nils Andreasson,. Även Hälsarhuset i Lerum

Kommunhuset i Lerum är placerad på Bagges torg som i sin helhet är en god representant för ett centrumtorg och centrummiljö från 1950 och 60-talen. Torget uppkom på kommunens anmodan efter en önskan om att få till stånd ett centrum med handel, bostäder och kontor. Här ville man också placera det kommunhus som man hade för avsikt att bygga, vilket i slutet av 1950-talet också gjordes. Huset utgör en viktig del av uttrycket för platsen, vars torg har en omsluten känsla tack vare de kringliggande låga bostadslängorna som mot torget har behållit mycket av sin ursprungliga utformning intakt.

Byggnaden är uppförd på betongstomme, med gavlar klädda i rött fasadtegel. Det arkitektoniska uttrycket är sparsamt men uttrycksfullt och ligger främst i fönsterbandens horisontella verkan samt i de emaljerade bröstningarna i gul plåt. En vertikalitet uppstår också genom den marmor som klär fasaden mellan fönstren och plåtarna. Taket är tidstypiskt platt och avtäckt med kopparplåt. Byggnaden har i det stora hela en välbevarad exteriör som är väl värd att värna om.

Bild 20: Stadshusets entré bryter tacksamt av den enkla arkitekturen.

Bild 21: Bröstningarna ger liv åt fasaden medan statyn Folktaälaren hjälper till att berätta om tiden.

Borås stadshus

Uppfört: 1957

Byggnadsminne sedan: ej byggnadsminne

Arkitekt: Harald Ericson, även stadsarkitekt i Borås och fasad till Otterhall i Göteborg

Roland Gandvik, stadsarkitekt i Borås och även upphovsmannen bakom Kulturhuset i Borås.

Vid Kungsgatan i centrala Borås uppfördes 1957 det då nya stadshuset i tre olika, sammanhängande byggnader. Det högsta av dessa, det sju våningar höga kontorshuset kläddes med vita fasadskivor medan de två övriga byggnadernas fasader kläddes i tegel. I gengäld fick dessa båda mer påkostade interiörer. Dessa är överlag väl behållna och arkitektoniskt väl lyckade.

Entréen till stadshuset har stora taksprång och ser ut att sväva på de pelare som i själva verket bär upp det. I övrigt är stadshuset en tämligen massiv byggnad vilket sannolikt var det arkitekterna sökte uppnå. På gavlarna bryter fönsterbröstningarna av det kompakta vita och ger fasaden liv med enkla medel.

Ulricehamn i konkurrensen:

Ulricehamn är centralort i Ulricehamns kommun som har knappt 23000 invånare av vilka lite drygt 9000 bor i tätorten.

Kommunen framhåller sig själv som en plats med många småföretag, i kombination med en lokalisering som gör att pendlingsalternativen är många. Kommunen har också flera verksamheter och förtjänster som lockar turister alla tider på året, såsom friluftanläggningar, shopping och den medeltida stadskärnan.

I dagsläget har kommunen fem byggnadsminnen där den gamla järnvägsstationen och det gamla vattenverket är de enda som ligger inne i Ulricehamn. I det kommunala kulturmiljövårdsprogrammet har dock kulturhistoriskt intressanta byggnader lyfts fram och till dessa hör bland annat rådhuset från 1789 och stadshuset från slutet av 1950-talet.

Bild 22: Forum contorum. högt placerad över stadens centrum.

Stadshuset Ulricehamn

Uppfört: 1957

Byggnadsminne sedan: under utredning

Arkitekt: Sten Hummel Gumaelius

Viking Göransson

Sten Hummel-Gumaelius har bland annat även ritat biblioteket och stadshuset i Falköping. Salabackekyrkan, från 1958, i Stockholm och Eriksbergskyrkan i Uppsala är andra verk som bär hans namn.

Viking Göransson var 1934-44 länsarkitekt i Kopparbergs och Västmanlands län och i Uppsala län 1944-56, för att slutligen mellan åren 1964 och 1983 vara slottsarkitekt vid Uppsala slott. Under en period var Göransson även verksam som formgivare vid Upsala-Ekeby.

Placering i förhållande till staden

Efter att en arkitekttävling utlyst redan 1946 kom stadshuset att uppföras i kvarteret Duvan 1957. På tomten stod tidigare det gamla stadshotellet men detta revs 1955 till förmån för det nya imposanta bygget. Till tävlingen hörde fyra möjliga tomter att rita sitt förslag på, och även rådhuset från slutet av 1700-talet var nära att få ge vika när man planerade för det nya stadshuset. Så blev nu inte fallet utan stadshuset uppfördes istället ovanför rådhuset, och höjer sig därmed över såväl sjön som torget på vilket mitt rådhuset är placerat. I omedelbar närhet återfinns också den medeltida kyrkan.

I tidningen Byggmästaren från 1946 framgår dock att den tillsatta tävlingsjuryn, den så kallade prisnämnden, inte var fullt tillfreds med utfallet bland de deltagande bidragen;

”Intet förslag (har) framkommit som förbehållslöst kan rekommenderas att läggas till grund för en omarbetning eller i jämförelse med övriga förslag är så överlägset, att det skulle kunna belönas med första pris.

Prisnämnden har dock jämlikt § 13 i tävlingsreglerna känt sig nödsakade att utdela ett första pris, men vill endast med största tvekan rekommendera det till omarbetning för utförandet och ser hellre, för att erhålla en verkligt förtjänt lösning av denna viktiga byggnadsfråga, att en omtävling arrangeras mellan förslagsställarna av med pris och inköp belönade förslag, gällande en förläggning av stadshuset till kvarteret Duvan som ur arkitektoniska, praktiska och ekonomiska synpunkter och framförallt med hänsyn till stadsbilden torde vara den enda möjliga förläggningsplatsen för Ulricehamns stadshus.”

Bild 23: Höghusets bakre gavel har lämnats tom, sånär som på två mindre fönster, troligen som ett led i att göra huset anpassningsbart efter växande behov.

Bild 24: Detaljnivån upplevs idag inte som svag, snarare raffinerad.

Stadshuset har trots dessa kritiska ordalag uppförts med stor överensstämmelse med tävlingsbidraget Forum contorum som var det som gick segrande ur tävlingen. Kanhända har det något mildare omdöme som lämnats till bidraget lett till att prisnämndens syrliga kommentarer inte fick något större gehör:

”Intressant grepp på uppgiften med den öppna gården mot söder och portiken som förmedlar denna med torget. Tjänsterummen ha god belysning och tjänligt väderstreck. Lokalernas fördelning och massornas gruppering är förtjänstfull. Någon oklarhet torde vidlåda planlösningen särskilt beträffande bottenvåningen med den knappt belysta entréen till tjänsterummen. Norrfasaden är olöst. Övriga fasadre särskilt huvudfasaden med sin portik har fått en måttfull och god uppdelning av byggnadskropparna, men detaljutformningen är något svag.” Byggmästaren nr 15, 1946

Arkitektoniska värden och förtjänster

Stadshuset utgörs fortfarande av de fyra ursprungliga byggnadskropparna, pelarhuset, drätselhuset, höghuset och konsthallshuset, vilka tillsammans skapar ett relativt slutet gårdsrum. Gårdsrummet är stensatt med inslag av vegetation och planteringar.

Exteriört är stadshuset ett dynamiskt byggnadskomplex med stor variation i de olika byggnadskropparnas utformning, men det hålls samman genom det rödbruna teglet och de putsade detaljarbetet i fasaderna. Taktäckningen består av kopparplåt, utom på höghuset som under stormen Per fick sitt koppertak bortblåst och därefter ersatt med solpaneler som är kopplade till stadshusets förbrukningsel. Tidstypiska armaturer lyser upp fasaderna.

Bild 25: Pelarhusets utformning skapar kontakt mellan innergården och det rådhusbeprydda torget.

Pelarhuset är kanske det som skiljer ut sig mest från de andra, och det är också i denna del av byggnaden som den mest intakta interiören återfinns. På den översta våningen ligger sessionssalen som trots att möblemang är utbytt fortfarande andas 1950-tal genom armaturer, vattenburna element, fönster och väggarnas beklädnad. Marmorgolvets vita färg bryter av mot de annars lite mörka väggarna och reflekterar effektivt ljuset från de många fönstren. Detaljarbetena i salen håller hög klass.

Bild 26: Välbevarad atmosfär i sessionssalen vars möblemang finns bevarat och magasinerat för ett eventuellt framtida återställande av originalutseende.

Bild 27: Pelarhusets trappa med detaljer i marmor och läder.

Bild 28: Även entréerna visar upp omsorgsfull formgivning.

Trapphuset är i pelarhuset utfört med läderförsedda trapppräcken i en svängd spiraltrappa i sten, hallen ovan trapphuset är prytt med ett gjutet kassetak och stora delar av originalmöblemanget är bevarat. Fönstren som fortfarande är i god kondition tyder därigenom på ett gott materialval. Även entrépartierna är vackert och sinnrikt utformade.

Stadshuset utgör sammantaget ett gott tidsdokument som berättar om det offentliga förvaltandets framväxt och stora genomslagskraft. De genomgående goda materialvalen och den fina detaljutformningen visar på betydelsen av denna nya verksamhet i ett land på stark frammarsch. Inte minst berättas så slutligen historien om den långa

planeringstiden, från tävling till uppförande, samt inte minst hur tiden påverkar värderingsidealerna; från önskad förstapristagare till omhuldat kulturarv.

Bild 29: Armaturerna har en ovanligt elegant lösning av genomföringen för elledningarna.

Käll- och litteraturförteckning:

Tryckta källor

Arvastson, Karin & Hammarlund-Larsson, Cecilia, *Offentlighetens materia: kulturanalytiska perspektiv på kommunhus*, Carlsson i samarbete med Nordiska museet, Stockholm, 2003

Byggmästaren, nummer 15, 1946

Nyström, Louise, *49 byggnader berättar: Västra Götalands län från 1943 till idag*, Länsstyrelsen Västra Götalands län, Göteborg, 2007

Häggström, Jonas, Sjöberg, Sture & Hjelm, Fredrik, *Historien om Borås stadsbebyggelse*, Häggström text och bild, Borås, 2004

Program för Lerums centrum, 2007

http://www.lerum.se/upload/Inv%C3%A5narservice/Bygga%20&%20bo/Samh%C3%A4llsplanering/lerum%20centrum/Lerum%20C_godk%C3%A4nd_handling.pdf

Seppälä, Anita, *Mölnåls stadshus: studie av arkitektur och upplevelsevärden*, Univ. Institutionen för kulturvård, Göteborg, 1993

Otryckta källor

Bebyggelseregistret, BBR

<http://www.bebyggelseregistret.raa.se/cocoon/bbr/welcome.html>

Ulricehamns kommuns webbplats
www.ulricehamn.se

Wikipedia

<http://sv.wikipedia.org>

Illustrationsförteckning:

Bild på försättsblad: www.vastsverige.com/sv/ulricehamn/products/61205/Harliga-vandringar-i-Ulricehamns-Kommun/

Bild 1: foto: Harri Blomberg commons.wikimedia.org

Bild 2: www.tranas.se

Bild 3: www.flickr.com/photos/12267080@N06/page5/

Bild 4: www.flickr.com/photos/12267080@N06/page5/

Bild 5: foto: Sanna Emmot

<http://emmotsanna.blogg.se/2011/february/kiruna-stadshus.html>

Bild 6: <http://byggnadsvard.files.wordpress.com/2009/05/stadshus1.jpg>

Bild 7: foto: Jens Alvin www.sn.se/nyheter/nykoping/1.973696

Bild 8: foto: Katarina Larsson

<http://sverigesradio.se/sida/default.aspx?programid=312&sida=3>

Bild 9: Foto: Anna Molin

<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=99&grupp=10822>

Bild 10: www.sandvikenhus.se/sandvikenhus/nyhetsarkiv/nyheter/ingetintresseforattkopamarmorplattor.5.636b3c8b1225ea416c380003882.html

Bild 11: Foto: Torsten Myrefors

<http://www.detsannasverige.com/gallery.php?image=861>

Bild 12: <http://www.rotpartner.se/outside/referenser/moelndals-stad>

Bild 13: Foto: Martin Björklund

<http://www.gp.se/nyheter/molndalharryda/1.533796-huset-firar-jamn-fodelsedag>

Bild 14: http://medium.tradera.com/529/115772529_1.jpg

Bild 15: http://www22.vv.se/templates/page3_____22516.aspx

Bild 16: <http://www.falkoping.se/4.7865cfaf121d36819ec800030318.html>

Bild 17-19: Foto: Harri Blomberg commons.wikimedia.org

Bild 20: Foto: Tobias Sandblom

http://gt.expressen.se/polopoly_fs/1.909408!slot100slotWide75ArticleFull/3447786819.jpg

Bild 21: <http://fingerspitzengefuhl.blogspot.com/2007/05/stadshuset-hemmaid.html>

Bild 22-29: Foto: Lena Kroon